

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 343 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri.....	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan.....	30
Iloxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida.....	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies.....	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges.....	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari.....	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan.....	86
Akmal Boymurodov	
Aktiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari.....	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров.....	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане.....	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari.....	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlar.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matrilsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'anijon qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормухматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurta qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Mahtabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farhod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарва Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Маждид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li , Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv moliyaning ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafuz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY VA IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH

Xoshimov Baxrom Baxadirovich

TDIU mustaqil tadqiqotchisi

baxrom.akrombek@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-5697-2552>

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm xizmatlari bozorining rivojlanish bosqichlari, shakllanishi va uning asosiy tendensiyalari tahlil qilinadi. Turizm xizmatlariga bo'lgan talabning oshishi, innovatsion texnologiyalarning joriy etilishi, xizmatlar sifatiga bo'lgan ehtiyojning ortishi va barqaror rivojlanish omillari alohida o'rganiladi. Bozorning global va mintaqaviy xususiyatlari hamda turizm sanoatidagi so'nggi o'zgarishlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm salohiyatini rivojlantirish, iqtisodiy baholash usullari, tashkiliy imkoniyatlar, hududiy turizm infratuzilmasi, barqaror rivojlanish tamoyillari.

Abstract: This article explores the stages of development of the tourism services market, its formation, and key trends. It highlights the increasing demand for tourism services, the adoption of innovative technologies, the growing need for high-quality service, and factors ensuring sustainable development. The analysis also includes global and regional market characteristics and recent shifts in the tourism industry.

Key words: development of tourism potential in the Republic of Karakalpakstan, methods of economic assessment, organizational capabilities, regional tourism infrastructure, principles of sustainable development.

Аннотация: В данной статье рассматриваются этапы развития рынка туристических услуг, его формирование и основные тенденции. Особое внимание уделяется росту спроса на туристические услуги, внедрению инновационных технологий, повышению требований к качеству сервиса и устойчивому развитию отрасли. Также анализируются глобальные и региональные особенности рынка и последние изменения в туристической индустрии.

Ключевые слова: развитие туристического потенциала Республики Каракалпакстан, методы экономической оценки, организационные возможности, региональная туристическая инфраструктура, принципы устойчивого развития.

KIRISH

Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm yo'nalishlarini bosqichma bosqich yangilash, turizm xizmatlarini turli toifalarga ajratish va diversifikatsiya qilish ushbu sohani rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Turizm sohasini diversifikatsiya qilish, ichki va tashqi turizm, ekologik turizm, etnografik turizm, biznes, sport, gastronomik, tibbiy, ta'lim va ilmiy turizm yo'nalishlarini rivojlantirish, yangi sayyohlik yo'nalishlarini yaratish va ularni turistik bozorlar orqali kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Mamlakatimizda turizm sohasiga iqtisodiyotning strategik sektori maqomi berilishi o'zining ilk nishonalarini ko'rsatdi. Qoraqalpog'iston respublikasiga

2016-yilning o'zida 42000 ming nafar xorijiy davlat fuqarolari Qoraqalpog'istonga sayyoh sifatida tashrif buyurdi. Bu ko'rsatkich COVID-19 pandemiyasi tarqalguncha, ya'ni 2019-yilda 100400 ming nafarga yetgan edi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda turizm sohasining iqtisodiy o'sishdagi roli ko'plab ilmiy tadqiqotlarda chuqur tahlil qilinmoqda. M. Porterning hududiy raqobat ustunligi konsepsiyasi asosida, hududlarning tabiiy va madaniy resurslarini iqtisodiy aktivga aylantirish bo'yicha yondashuvlar turizm salohiyatini baholashda qo'llanilmoqda. Ayniqsa, Qoraqalpog'iston Respublikasining ekologik, tarixiy va madaniy resurslari bu borada alohida o'rganishga loyiq. Xalqaro miqyosda turizmni baholash usullarini iqtisodiy modellarga asoslanib o'rgangan olimlardan biri D. Pearce bo'lib, u turizmni hududiy rivojlanishning tarkibiy qismi sifatida tahlil qilgan.

O'zbekistonda bu yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlar orasida A. Mamatovning "Turizm iqtisodiyoti" asarida mamlakat bo'yicha mintaqaviy turizm tarmog'ining rivojlanish ko'rsatkichlari tahlil etilgan. Shuningdek, I. Karimov tomonidan turizmning tashkiliy salohiyatini kuchaytirish masalalariga e'tibor qaratilgan bo'lib, unda

infratuzilma, transport tarmoqlari, servis va boshqaruv tizimlarining integratsiyalashuvi asosiy omillar sifatida belgilangan.

Bundan tashqari, Q. Sattorov Qoraqalpog'istonning turizm imkoniyatlarini tabiiy-geografik va tarixiy yondashuv asosida baholagan bo'lib, u hududdagi Aralbo'yi zonasining ekologik inqirozi bilan bog'liq turizm imkoniyatlarini ham qamrab olgan. Jahon tajribasida esa R. W. Butlarning "turistik hayot sikli" modeli yordamida hududiy turizmning rivojlanish bosqichlari va iqtisodiy ta'siri o'rganilgan.

Yaqinda S. To'laganov tomonidan olib borilgan tadqiqotda Qoraqalpog'iston Respublikasining turizm klasterlarini shakllantirish imkoniyatlari statistik va funksional yondashuv asosida tahlil qilingan. U o'z ishida mavjud bozor infratuzilmasi, xizmatlar sifati va investitsiyaviy jozibadorlik ko'rsatkichlariga e'tibor qaratgan.

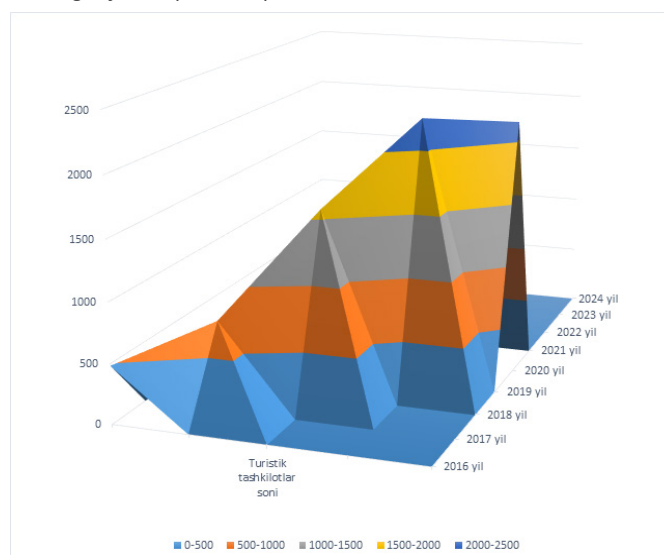
Ushbu tadqiqotlar asosida aytish mumkinki, Qoraqalpog'iston hududining iqtisodiy va tashkiliy salohiyatini chuqur o'rganish, ayniqsa, ekologik turizm, madaniy meros obyektlari va hududiy infratuzilmaning transformatsiyasi orqali amalga oshirilishi mumkin. Bunda xalqaro baholash mezonlari, jumladan, UNWTO va WTTC tomonidan tavsiya etilgan indikatorlar qo'llanilishi maqsadga muvofiqdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm salohiyatini baholash uchun statistik ma'lumotlar, hududiy rivojlanish dasturlari hamda turizm tashkilotlarining hisobotlari asos qilib olindi. Olingan ma'lumotlar tarkibiy-tahliliy, taqqoslama va grafik usullar orqali iqtisodiy va tashkiliy ko'rsatkichlar kesimida chuqur tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qoraqalpog'iston Respublikasiga tashrif buyuradigan turistlar asosan tarixiy-madaniy turizm bo'yicha tashrif buyurgan bo'lsa, keyingi yillar mobaynida turizmning boshqa turlari, jumladan, turizmning ziyorat maqsadida uzoq xorij davlatlaridan tashrif buyurayotgan turistlarning sonida o'sish kuzatildi. Xususan, 2018-yilda uzoq xorij davlatlaridan 82000 ming nafar turist tashrif buyurgan bo'lib, ularning asosiy qismi musulmon davlatlardan tashrif buyurgan turistlar hisoblanadi. 2020-yilda uzoq xorij mamlakatlaridan Qoraqalpog'istonga jami 3000 ming nafar turistlar tashrif buyurgan. Mazkur tashriflar sonining ijobiy o'sishi, o'z navbatida, turizm xizmatlari eksportining ortishiga olib keldi. "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF-5611-son Farmoniga asosan turizm sohasini qo'llab-quvvatlash va muhofaza qilishga qaratilgan choralar natijasida"¹, pandemiyadan keyin, Qoraqalpog'iston Respublikasida 2021-yilning 1-dekabr holatiga turizm tashkilotlarining soni 2016-yilda 484 tadan 2024-yilga kelib 3883 taga, joylashtirish vositalari 2020-yilda 53 tadan 2024 107 taga (oilaviy mehmon uyi va xosteldan tashqari), oilaviy mehmon uylari 2020-yilda 75 tadan (2024-yilda) 174 taga, xostellar esa 2 tadan 111 taga yetdi (1-rasm).

1-rasm. Qoraqalpog'iston Respublikasida turistlarga xizmat ko'rsatuvchi subyekt va obyektlar sonining yillar kesimida o'sishi²

1 УП-5611-сон 05.01.2019. О дополнительных мерах по ускоренному развитию туризма в Республике Узбекистан <https://lex.uz/ru/docs/4143186>

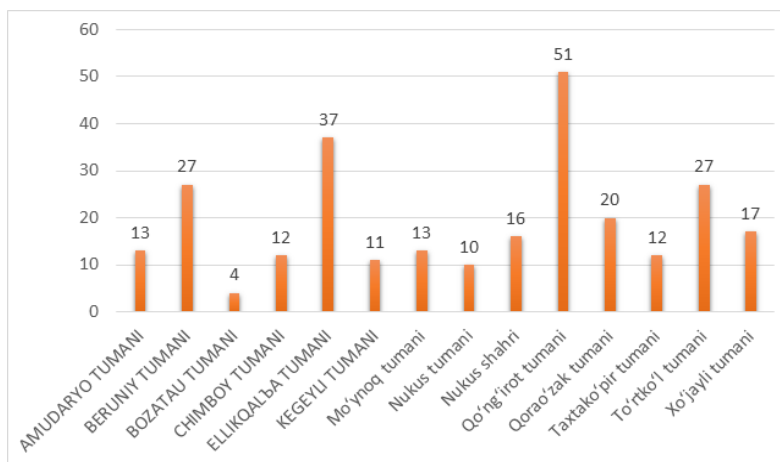
2 Qorqolpg'iston Respublikasi turizm boshqarmasi statistik ma'lumoti asosida muallif ishlanmasi.

Sohada zamonaviy xizmat ko'rsatishni yo'lga qo'yish maqsadida turizm infratuzilmasini tartibga keltirish, jumladan, turizm obyektlarida Wi-Fi nuqtalari va yo'l ko'rsatkichlari tashkil qilinmoqda. 2016-yilda 476 ta sanitariya-gigiyena shoxobchasi (SGSH) mavjud bo'lgan bo'lsa, 2024-yilga kelib ularning soni 1365 ga yetib foydalanishga topshirildi. 2023-yilda Qoraqalpog'istonga 1,2 mln turist (110 ming xorijiy, 1,1 mln. mahalliy) tashrif buyurdi va 21 mln AQSH dollari miqdorida turizm xizmatlari eksport qilindi. Xorijiy turistlarning o'rtacha qolish muddati davomiyligi 1,5 kundan 3 kunga yetdi.

2024-yilda bu ko'rsatkich ikki barobarga oshirilib, 2,2 mln turist tashrifi prognoz qilinmoqda. Shundan, 200 ming xorijiy va 2 mln mahalliy turist sayohat qilishga erishiladi.

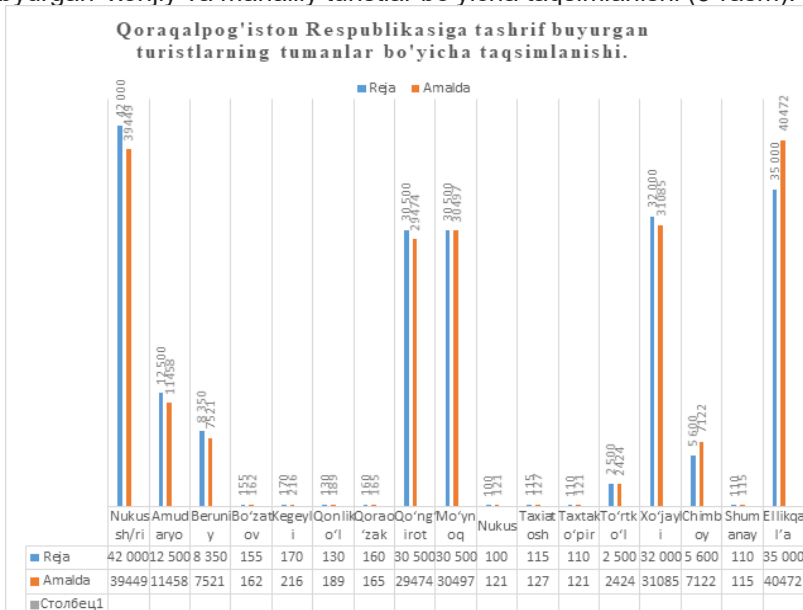
2024-yilning 1-noyabr holatiga 196 ming 700 dan ortiq xorijiy (rejaga nisbatan 98 foiz) va 1,9 mln ichki turistlar (rejaga nisbatan 98 foiz) tashrifi amalga oshirildi, turizm xizmatlari eksporti 28 mln AQSH dollarga (rejaga nisbatan 93 foiz) yetdi (2-rasm).

2-rasm. Qoraqalpog'iston Respublikasi turizm sohasidagi asosiy ko'rsatkichlar va infratuzilma obyektlari to'g'risida ma'lumot³

Bugungi kunda Qoraqalpog'iston Respublikasida 10 ta joylashtirish vositalari (30 ta mehmonxona, 50 ta oilaviy mehmon uyi, 27 xostel, 3 ta o'tov uyi) turistlarga xizmat ko'rsatmoqda. Ulardagi o'rinlar soni 2469 tani tashkil qiladi. Hududda 64 ta turoperator va 131 ta, monumental 88 ta, arxitektura 24 ta, ziyoratgoh va diqqatiga sazovor joylar 45 ta) mavjud. Bugungi kunda, ulardan 67 tasiga turist tashrif buyuradi.

2024-yil yanvar-dekabr oylarida Qoraqalpog'iston Respublikasining 17 tumaniga tashrif byurgan xorijiy va mahalliy turistlar bo'yicha taqsimlanishi (3-rasm).

3-rasm. Qoraqalpog'iston Respublikasi tumanlari bo'yicha xorijiy turistlar taqsimlanish holati⁴

3 Qoraqalpog'iston Respublikasi turizm boshqarmasi statistik ma'lumoti asosida muallif ishlanmasi

4 Qoraqalpog'iston Respublikasi turizm boshqarmasi statistik ma'lumoti asosida muallif ishlanmasi

2023-2024-yillar davomida “turizm sohasini qayta tiklash, xususiy tadbirkorlik subyektlarini qo‘llab-quvvatlash, xavfsiz turizmni tashkil qilish, ichki turizmni ommalashtirish, yangi turizm turlarini yaratish, infratuzilmani modernizatsiya qilish bo‘yicha ishlar tashkil qilindi”⁵. Buning natijasida, 2024-yilda turizm ko‘rsatkichlari bo‘yicha 2019-yildagi darajaga erishiladi.

Xususan, ichki turizmni rag‘batlantirish maqsadida “O‘zbekiston bo‘ylab sayohat qil!” dasturi jadallashtirildi, “Ichki turizm oyligi”, “Ichki turizm haftaligi”, “Ichki turizm kunlari” tashkillashtirildi, “oilaviy sayohat ta‘tili” tizimi orqali tashkilotlarda faoliyat olib borayotgan xodimlar sayohati tashkil qilindi, avia va temiryo‘l chiptalari 40 foizgacha subsidiyalanishi belgilandi.

Sayohatni ommalashtirish va sayohat qilishga qulaylik yaratish maqsadida 5 ta rasmiy bayram kunlarini (Mustaqillik kuni, Navro‘z umumxalq bayrami, Yangi yil bayrami hamda Ramazon hayit (Iyd al-Fitr) va Qurbon hayit (Iyd al-Adha) bayramlari)) nishonlash davrida qo‘shimcha ishlanmaydigan kunlar 3 kundan kam bo‘lmagan muddatga belgilandi.

Shaharlararo harakatlanuvchi transport vositalarida tizimli ravishda mamlakatning yoshlar, “ziyorat, gastronomik, ekstremal, madaniy-ko‘ngilochar, eko, agro, sport turizmi va boshqa turlariga doir salohiyatini targ‘ib qiluvchi tarqatma materiallar (buklet, broshyura va boshqa)⁶ joylashtirildi.

Har bir hududning alohida o‘ziga hoslik xususiyatidan kelib chiqib, keng targ‘ib qiluvchi targ‘ibot materiallari yaratildi va ommalashtirildi.

Normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan imtiyoz va preferensiya orqali sohadagi tadbirkorlik subyektlariga subsidiya va grant mablag‘lari ajratish choralari ko‘rildi. Misol uchun, tadbirkorlarga yangi mehmonxona faoliyatini tashkil qilganligi, yangi turizm marshruti ishlab chiqqanligi, xorijiy sayyohlarning tashrifini uyushtirganligi, yangi tematik ovqatlanish maskanlarini barpo qilganligi uchun davlat byudjetidan mablag‘ ajratildi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 2-apreldagi PQ-5048-sonli qarori “doirasida hududlarda turizm infratuzilmasini yaxshilash, madaniy meros va turizm obyektlarini obodonlashtirish, ularga olib boruvchi yo‘llarni ta‘mirlash, turistlar uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish”⁷ maqsadida Respublika byudjetidan 1 trln. so‘m miqdorida mablag‘ ajratildi.

“2024-2026-yillarda mamlakatga tashrif buyuradigan xorijiy turistlarning oqimini oshirish, iqtisodiyotda”⁸ “turizm industriyasining ulushini ko‘paytirish, jahon bozorida mamlakatimizning turizm salohiyatini targ‘ib qilish, yangi bozorlarni o‘zlashtirish, taqdim etiladigan turizm xizmatlari sifatini oshirish, sohani raqamlashtirish yuzasidan choralar ko‘riladi”⁹.

Mazkur chora-tadbirlar natijasida mamlakatning yalpi ichki mahsulotida turizm ulushini 5 foizgacha (2019-yil yakuni bo‘yicha – 2,6%) va 2026-yil yakuniga qadar xorijiy turistlar sonini 9 milliongacha yetkazilishi, shu jumladan, uzoq xorijdan – 2 million turist jalb qilinishi belgilandi.

Shuningdek, qo‘shni mamlakatlarda O‘zbekistonning turizm salohiyatini targ‘ib qilishga alohida e‘tibor qaratildi. Jumladan, qo‘shni davlatlarning OAV vakillari va turistik tashkilotlari uchun mamlakatning chegaradosh viloyatlarida info turlar uyushtirish, qo‘shni davlatlarning o‘z tillarida targ‘ibot materillarini tayyorlab, ularning hududida joylashtirish, qo‘shni mamlakatlar uchun mamlakatimizda “Turizm oyliklari”ni tashkil etish choralari ko‘rilmoqda.

Mamlakatning turizm sohasidagi imidjini xorijda keng targ‘ib qilish maqsadida turizm sohasi bilan bog‘liq veb-sahifalarning tillar xilma-xilligini kengaytirish (xitoy, yapon, koreys, arab, fransuz, ispan, nemis va boshqa tillarda) va turizm salohiyatini targ‘ib qilishga bag‘ishlangan videoroliklar turli xorijiy tillarda tayyorlanmoqda.

Xorijiy davlatlarda targ‘ibot loyihalarini olib borish uchun dastlab maqsadli bozorlarda marketing tadqiqotlari olib borilishi, o‘rganishlar natijasida, maqsadli davlatlarga mo‘ljallangan marketing konsepsiyasi ishlab chiqiladi va targ‘ibot ishlari tashkil qilinishi olib borilmoqda.

Xorijiy mamlakatlardagi xalqaro turizm ko‘rgazma va yarmarkalarda milliy stand bilan munosib ishtirok etish choralari ko‘rilib, mamlakatga xorijiy turistlar oqimi oshirilishining dasturi ishlab chiqildi.

Targ‘ibotda Digital Marketing va zamonaviy branding usullardan foydalanilishi va bu ko‘plab ko‘rgazmalarga

5 Stránka nenalezena - Panevropská univerzita

6 Агешкина Н.А., Бельянская А.Б., Холкина М.Г. Комментарий к Федеральному закону от 24 ноября 1996 г. N 132-ФЗ “Об основах туристской деятельности в Российской Федерации» (под ред. Л.Л. Руденко). - Специально для системы ГАРАНТ, 2017 г.

7 <https://base.garant.ru/403331451/1b93c134b90c6071b4dc3f495464b753/>

8 b b d c 1 4 4 9 8 3 6 9 d c 9 b 2 4 9 a 8 4 f 9 7 c 4 9 b e 8 6 _ % D 0 % 9 2 % D 0 % A B % D 0 % 9 F % D 0 % A 3 % D 0 % A 1 % D 0 % 9 A % D 0 % 9 D % D 0 % 9 0 % D 0 % A F % 2 0 % D 0 % 9 A % D 0 % 9 2 % D 0 % 9 0 % D 0 % 9 B % D 0 % 9 8 % D 0 % 9 8 % D 0 % 9 0 % D 0 % A 6 % D 0 % 9 8 % D 0 % 9 E % D 0 % 9 D % D 0 % 9 D % D 0 % 9 0 % 9 8 % D 0 % 9 1 % D 0 % 9 E % D 0 % A 2 % D 0 % 9 0 . p d f % D 0 % A F % 2 0 % D 0 % A 0 % D 0 % 9 0 % D 0 % 9 2 % D 0 % A B % D 0 % 9 F % D 0 % A 3 % D 0 % A 1 % D 0 % 9 A % D 0 % 9 D % D 0 % 9 0 % D 0 % A F % 2 0 % D 0 % 9 A % D 0 % 9 2 % D 0 % 9 0 % D 0 % 9 B % D 0 % 9 8 % D 0 % A 4 % D 0 % 9 8 % D 0 % 9 A % D 0 % 9 0 % D 0 % A 6 % D 0 % 9 8 % D 0 % 9 E % D 0 % 9 D % D 0 % 9 D % D 0 % 9 0 % D 0 % A 0 % D 0 % 9 0 % D 0 % 9 1 % D 0 % 9 E % D 0 % A 2 % D 0 % 9 0 . p d f

9 КОНЦЕПЦИЯ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ТУРИЗМА КАК ОСНОВНОЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ.

sarflanishi mumkin bo'lgan mablag'larni ma'lum darajada tejash, ya'ni internet orqali onlayn targ'ibotni yo'lga qo'yish qisqa muddatda kerakli natijaga tezkorlik bilan erishish imkoniyatini beradi.

Mamlakatning xorijiy davlatlardagi diplomatik vakolatxonalari va vatandoshlar ko'magida dunyo miqyosida "O'zbekiston kunlari" promoaksiya tadbirlari muntazam tashkil qilinadi.

Maqsadli davlatlardan butun dunyoga mashhur san'at, kino, madaniyat sohalari yulduzlarini va sayohat yo'nalishida faoliyat olib boradigan tomoshabinlar qamrovi keng bo'lgan ommabop blogerlar hamda inflyuenserlar uchun mamlakat bo'ylab infoturlar tashkil qilish ishlari davom ettiriladi.

"O'rta muddatli istiqbolda turizm sohasidagi maqsad va ustuvor yo'nalishlardan kelib chiqib, turizm va unga aloqador sohalarda quyidagi yo'nalishlarda keyingi chora-tadbirlar amalga oshiriladi:

Xalqaro normalar va standartlarni joriy etish. Iqtisodiy barqaror va farovon mamlakatlar fuqarolari uchun viza rejimini bosqichma-bosqich liberallashtirish, respublikaga sayyohlar oqimini ta'minlash, ushbu sohada tadbirkorlik faoliyati uchun keng imkoniyatlar yaratish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, samarali boshqarish va turizm va madaniy merosni jamoat yo'nalishi bo'yicha joriy etish bo'yicha xorijiy tajriba -xususiy sheriklik bu sohada zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida o'rganiladi va joriy etiladi"¹⁰.

"Mazkur chora-tadbirlar iqtisodiyotda turizm salmog'i, turizm xizmatlari eksporti va sifatining oshishi hamda turizmga namoyish obyektlaridan samarali foydalanishni ta'minlaydi"¹¹.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 2-apreldagi PQ-5048-sonli qaroriga ko'ra 102 ta eng zaruriy madaniy meros obyektlarining restavratsiya va konservatsiya qilishga – 211,9 mlrd.so'm, turizm va unga yondosh infratuzilmaga – 132,8 mlrd.so'm, yo'l infratuzilmasini yaxshilashga – 238,9 mlrd.so'm, turistlarga xizmat ko'rsatuvchi obyektlarning kommunal xizmatlarini tashkil qilish va axborotlashtirish tizimini yaxshilashga – 90,1 mlrd.so'm, turizm sohasidagi ta'lim muassasalarini ta'mirlash, moddiy texnika bazasini mustahkamlashga – 326,0 mlrd.so'm miqdorida mablag'lar yo'naltirilishi belgilandi¹².

Transport logistikasi. O'zbekiston Respublikasining kirish turizm natijalariga aviakompaniyalarning cheklangan tanlovi, aviachiptalarning yuqori narxi, xizmatlar sifatining pastligi, mamlakat ichida intermodal tashuvlarning (avtobus, temir yo'l va aviatashuvlar) rivojlanmaganligi salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

O'zbekistonning ushbu sohadagi moddiy-texnik jozibadorligini tubdan yaxshilash, xorijiy aviakompaniyalarni mahalliy aeroportlarga uchishga jalb qilish, xorijiy aviatashuvchilarga imtiyoz va preferensiyalarning moslashuvchan tizimini taqdim etish, charter reyslarini tasdiqlash mexanizmini soddalashtirish, mamlakatimizning qator aeroportlarida "ochiq osmon" rejimini joriy etish ijobiy natijalar bermoqda, aviakompaniya xarajatlarini kamaytirish va iste'molchilar uchun aviachiptalar narxini optimallashtirish.

"Doimiy tashqi va ichki yo'nalishlarda sifatli va maqbul tariflarda transport qatnovini yo'lga qo'yish, turizm markazlarini birlashtiruvchi respublika va mintaqaviy ahamiyatga molik yangi avtomobil yo'llarini qurish va mavjudlarini rekonstruksiya qilish, byudjet aviatashuvlarini tashkil qilish, xalqaro va respublika hududlari o'rtasida aviaqatnovlarni rivojlantirish, yangi temir yo'llarni qurish va mavjudlarini takomillashtirish, yuqori tezlikda harakatlanadigan elektropoyezdlardan foydalanishni kengaytirish bo'yicha tegishli tashkilotlar bilan chora-tadbirlar"¹³ olib boriladi.

Infratuzilmani tartibga keltirish. "Zamonaviy xalqaro standartlarni hisobga olgan holda ko'cha infratuzilmasini (o'tish yo'llari, velo/piyoda yo'laklari, sanitar-gigiyenik shaxobchalar, jismoniy imkoniyati cheklangan insonlar uchun"¹⁴ to'siqsiz harakatlanish, turizm axborot ko'rsatkichlari va boshqalarni) tashkil qilish, axborot turizm markazlari sonini oshirish, turizm navigatsiyasining yagona unifikatsiya qilingan tizimini joriy etish, yo'llarni ta'mirlash, madaniy meros obyektlarini restavratsiya va konservatsiya qilish, internet tarmog'ini tashkil qilish, kommunal xizmatlarni yo'lga qo'yish choralarini ko'rish lozim.

Ushbu yo'nalishda amalga oshirilgan ishlar turistlarning qulay va erkin harakatlanish hamda ularni zaruriy axborot bilan ta'minlashga xizmat qiladi.

Joylardagi infratuzilmaning holati (asfalt yotqizish, axborot-kommunikatsiya, elektr-energiya, suvoqova va boshqa masalalar) hududlarda turizm obyektlarini tashkil qilish, turizm namoyish obyektlariga sayyohlar

10 [bbdc14498369dc9b249a84f97c49be86_%D0%92%D0%AB%D0%9F%D0%A3%D0%A1%D0%9A%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%9A%D0%92%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%A4%D0%98%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf](https://library.samdu.uz/files/bbdc14498369dc9b249a84f97c49be86_%D0%92%D0%AB%D0%9F%D0%A3%D0%A1%D0%9A%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%9A%D0%92%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%A4%D0%98%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf)

11 Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida https://uza.uz/oz/posts/ichki-turizm-xizmatlarini-diversifikatsiya-qilishga-oid-qoshimcha-chora-tadbirlar-tog'risida_369542

12 Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2021 йил 2 апрелдаги ПҚ-5048-сонли "“Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурларини амалга ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори.Lex.uz.

13 УП-5611-сон 05.01.2019. О дополнительных мерах по ускоренному развитию туризма в Республике Узбекистан <https://lex.uz/ru/docs/4143186>

14 PF-5611-сон 05.01.2019. O'zbekis ton Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida

tashrifini uyushtirish, sohada tadbirkorlikni rivojlantirish va loyihalarga investorlarni jalb qilishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Buning uchun mahalliy hokimliklar va mutasaddi tashkilotlarning javobgarligini oshirish hamda mahalliy va respublika byudjetidan mablag' ajratilishi talab etiladi.

Turizm sohasida tadqiqotlar va sohaga malakali mutaxassislar yetkazib berish. Turizm sohasida ham boshqa sohalar kabi kadrlar masalasi muhim ahamiyatga ega. Hozirgi vaqtda mamlakatimizdagi 29 ta oliy ta'lim, 35 ta professional ta'lim muassasasida turizm sohasida kadrlar tayyorlanmoqda. Ularda ta'lim oluvchi talabalar soni esa mos ravishda 4 100 nafardan 7 600 nafargacha oshgan. "Shuningdek, Shanxay Hamkorlik Tashkilotiga a'zo davlatlarning tarixiy va madaniy-gumanitar aloqalarini yanada rivojlantirish hamda jahon turizm industriyasi bozorida raqobatbardosh kadrlarni"¹⁵ tayyorlash maqsadida O'zbekistonda 2018-yilda "Ipak yo'li" turizm va madaniy meros xalqaro universiteti tashkil etilgan edi. Hozirda mehnat bozori talabidan kelib chiqib, universitetda turizm, logistika, gid-tarjimonlik, muzeyshunoslik, arxeologiya, ijodiy sanoat, madaniy merosni boshqarish kabi mutaxassisliklar bo'yicha kadrlar tayyorlash yo'lga qo'yilgan.

Bundan tashqari sohaga o'rta bo'g'in kadrlari tayyorlash maqsadida vazirlik tizimidagi 6 ta texnikum va 4 ta kollejlarda-yiliga o'rtacha 2 mingga yaqin kadrlar mehnat bozoriga kirib kelmoqda. Turizm sohasida kadrlar tayyorlaydigan o'rta maxsus ta'lim muassasalarida tayyorlanayotgan mutaxassislarni nafaqat mamlakatimizda, balki xalqaro darajadagi raqobatbardosh kadr sifatida jahon standartlariga javob berishi asosiy muammolardan biri hisoblanib, kelinar edi. Prezidentimiz tomonidan Shveysariyalik mutaxassislar bilan birga, Buxoro, Zomin va Bo'stonliq turizm kollejlari mehmonxona boshqaruvi, servis va boshqa yo'nalishlarda yangi o'quv dasturlari asosida o'qitish, "Ipak yo'li" turizm va madaniy meros xalqaro universitetida yiliga kamida 1 ming nafar yoshlarni o'qitishni tashkil etish, ushbu muammoning yechimini belgilab berdi. Xalqaro islom akademiyasi va "Ipak yo'li" turizm va madaniy meros xalqaro universitetida ziyorat turizmi oqimi ko'p bo'lgan davlatlardan sayyohlarni keng jalb qilish maqsadida, ilmiy asoslangan yondashuvlarni ishlab chiqish, nazariya bilan amaliyotning integratsiyasini"¹⁶ yo'lga qo'yish, sohada ilmiy asoslangan xulosalarni dolzarbligini belgilashga xizmat qiladi.

2023-2024 o'quv yilgacha sohada kadrlar tayyorlovchi asosiy muassasa hisoblanuvchi "Ipak yo'li" "turizm va madaniy meros xalqaro universitetini xalqaro e'tirof etilgan tashkilotlar (Quacquarelli Symonds World University Rankings, Times Nigher Education yoki Academic Ranking of World Universities) reytingining birinchi 1000 talik ro'yxatiga kiritishni nazarda tutuvchi chora-tadbirlarni amalga oshirish"¹⁷, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Buxoro davlat universiteti, Urganch davlat universiteti, Samarqand iqtisodiyot va servis instituti va boshqa ta'lim muassasalarida sohaga zamonaviy kadrlar tayyorlashda liderlikni shakllantirish va 2024-yilgacha xorijiy xamkorlarni jalb etgan holda oliy ta'lim bilan integratsiyalashgan turizm sohasi kadrlarini tayyorlovchi kamida 2 ta turizm oliy maktablari tashkil etish rejalashtirilgan.

Ushbu sohadagi ilmiy va innovatsion ishlanmalarni tijoratlashtirish, fan, ta'lim va sanoat o'rtasidagi hamkorlik, shuningdek, innovatsiyalar sohasida malakali kadrlar tayyorlash hajmi nisbatan pastligicha qolmoqda. Shu bilan birga, mintaqalardagi ta'lim muassasalarida, turizm va tegishli sohalarida malakali mutaxassislarga talab yuqori bo'lib qolmoqda. Bu, o'z navbatida, sohada xizmat ko'rsatish sifatining pasayishiga olib keladi.

"Turizm sohasida kasb-hunar ta'limi muassasalari yuqori sifatli kadrlar tayyorlash, bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash, amaliyotga yo'naltirilgan va modernizatsiya qilingan ta'lim standartlari, o'quv-uslubiy dasturlar va ilg'or axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, turizm sohasi xodimlarini (gidlar, gidlar, kuzatuvchilar, turistik faoliyat sub'ektlari, ovqatlanish tashkilotlari, transport va boshqa xodimlar).o'quv jarayoniga xorijiy mutaxassislarni jalb qilish.

Ushbu yo'nalishdagi amaliy harakatlar ta'lim va xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, yuqori malakali menejer, administrator"¹⁸, oshpazlar va boshqa kasblarga bo'lgan ehtiyojni qondirishga xizmat qiladi.

2023-2024-yillarda oliy ta'lim muassasalari va ilmiy-tadqiqot markazlarda turizm sohasiga oid tayanch doktorantura bo'yicha kvotalarni ikki barobarga oshirish, har yili sohada dolzarb bo'lgan innovatsion loyihalarning tematik mavzular portfelini shakllantirish choralari ko'rilmogda.

15 <https://www.peuni.cz/dokumenty/Proceedings-Conference-Post-COVID-19-Tourism.pdf> <https://www.peuni.cz/dokumenty/Proceedings-Conference-Post-COVID-19-Tourism.pdf>

16 [bbdc14498369dc9b249a84f97c49be86_%D0%92%D0%AB%D0%9F%D0%A3%D0%A1%D0%9A%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%9A%D0%92%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%A4%D0%98%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf](https://library.samdu.uz/files/bbdc14498369dc9b249a84f97c49be86_%D0%92%D0%AB%D0%9F%D0%A3%D0%A1%D0%9A%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%9A%D0%92%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%A4%D0%98%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf) https://library.samdu.uz/files/bbdc14498369dc9b249a84f97c49be86_%D0%92%D0%AB%D0%9F%D0%A3%D0%A1%D0%9A%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%9A%D0%92%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%A4%D0%98%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf

17 [NamDU-ARM-14915-NEW_HISTORY_OF_UZBEKISTAN.pdf](https://namdu.uz/media/Books/pdf/2025/01/03/NamDU-ARM-14915-NEW_HISTORY_OF_UZBEKISTAN.pdf) https://namdu.uz/media/Books/pdf/2025/01/03/NamDU-ARM-14915-NEW_HISTORY_OF_UZBEKISTAN.pdf

18 УП-5611-сон 05.01.2019. О дополнительных мерах по ускоренному развитию туризма в Республике Узбекистан <https://lex.uz/ru/docs/4143186>

“Turizm mahsulotlari va xizmatlarini diversifikatsiya qilish. Yangi turizm va hunarmandchilik mahsulotlari mintaqalarning xilma-xilligi va jozibador va raqobatbardosh turizm mahsulotlarini, shu jumladan turli fasllarda mamlakat mintaqalarida tematik turistik zonalar va klasterlarni yaratishni, shuningdek turizmning istiqbolli turlarini ziyorat, ta’lim, ekologiya, etnografiya, gastronomiya, sport, sog’lomlashtirish, qishloq xo’jaligi) hisobga oladi, sanoat, biznes va boshqalar”¹⁹.

Natijada, turistlarga turistik mahsulotlar etkazib berishning ko’payishi, sayyohlarning mamlakatda bo’lish muddatining uzaytirilishi, turistik xizmatlar eksportining ko’payishi va chet ellik sayyohlarning qayta kelishi kuzatiladi.

“To’siqsiz turizm”ni rivojlantirish. Mamlakatga kirish imkoniyati cheklangan mahalliy va xorijiy sayyohlar uchun infratuzilma (madaniy meros ,aeroport, vokzallar va boshqalar.) tegishli tashkilotlar bilan hamkorlikda tashkil etilgan. Xorijiy tajribani o’rganish natijasida turizmning ushbu turini rivojlantirish va ushbu sohada kadrlar malakasini oshirishga alohida ahamiyat berilmoqda. Natijada mahalliy va xorijiy sayyohlar soni ortib, turizm sohasida bandlik ta’minlanib, yangi ish o’rinlari yaratilmoqda.

Moddiy madaniy meros obyektlarini samarali boshqarish. Moddiy madaniy obyektning o’zgartirilishi mumkin bo’lmagan o’ziga xos xususiyatlarini va uning tarixiy muhitini saqlab qolish, obyektlarni muhofaza qilish va obodonlashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, madaniy meros obyektlarini konservatsiyalash, restavratsiya qilish, tuzatish, ta’mirlesh va zamonaviy boshqarish choralari ko’riladi. Mazkur choralar orqali moddiy madaniy obyektlardan samarali foydalanish, ularni kelajak avlodga yetkazish ta’minlanadi.

Sohaga axborot texnologiyalari (raqamlashtirish) joriy etish. Turizm sohasining raqamlashtirilishi xizmat ko’rsatuvchilarning biznes modelini va mijozlarning istaklarini o’zgartirmoqda. Turar joylar (masalan, AirBnB, Homeaway, Booking), transport (BlablaCar, Uber), umumiy ovqatlanish (EatWith) va gid xizmatlari (Tours By Local) bo’yicha yangi ishtirokchilar turizm bozoriga kirib keldi. Sohada internet tarmoqlarning mavjudligi (5G,Wi-Fi) va sun’iy intellekt allaqachon ko’plab mehmonxonalar tarmoqlari va turizm xizmatini ko’rsatuvchilar tomonidan tadbir qilinmoqda. Yuqoridagilardan kelib chiqib, onlayn platformalar joriy qilish, xizmat ko’rsatish sohasini o’zida mujassamlashtirgan mobil ilovalar yaratish, turizm obyektlarida internet tarmoqlarini tashkil qilish yuzasidan ishlar tashkil qilinadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O’zbekistonga sayohat qil dasturi orqali sayyohlik va diqqatga sazovor joylardan foydalanish uchun keng ko’lamli ishlar qilinmoqda. Ichki sayyohlik harakatining mashhurligini jonlantirish, qo’shimcha turistik xizmatlarni yaratish va kamchiliklarni bartaraf etish uchun o’tkazildi.”Dasturni amalga oshirish mexanizmini takomillashtirish va tabaqalashtirilgan sayyohlik ob’ektlarini rivojlantirish choralari ko’riladi. Ichki turizmga kelsak, oilaviy sayohat paketlarini qo’llab-quvvatlang va umumiy va kasb-hunar ta’limi dasturlariga turistik sayohatlarni kiritilgan.

Ushbu chora-tadbirlar mahalliy aholining tashrifini oshirish, mavsumiy omillarga bog’liqlikni kamaytirish, mehmonxonalar bandligini oshirish, ayniqsa yilning ishlamaydigan oylarida, mintaqalar o’rtasida sayyohlarning ichki oqimini kengaytirish va mintaqada mahalliy aholining bandligini ta’minlashga yordam beradi.

Ziyorat turizmni rivojlantirish. O’zbekistonda 8,2 mingdan ortiq madaniy meros obyektlari imkoniyatlaridan samarali foydalanish, ziyorat turizmi yo’nalishida maqsadli bozorlarga kirib borish, ziyoratchilarga zaruriy shart-sharoitlarni yaratish, Umra+ dasturini tashkillashtirish orqali turizm industriyasi bandligiga erishiladi.

O’zbekiston Respublikasining xavfsiz mamlakat sifatidagi obro’sini mustahkamlash, yagona milliy turizm brendini yaratish, shuningdek, har bir mintaqaning o’ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda mintaqaviy turizm brendlarini yaratish, milliy turizm mahsulotini turistik bozorlarga olib chiqish, imidjni targ’ib qiluvchi reklama va axborot kampaniyasini o’tkazish bo’yicha tashkiliy chora-tadbirlar amalga oshiriladi O’zbekiston Respublikasining chet eldagi elchixonalar orqali.

Yoshlar turizmni rivojlantirish. Ta’lim dasturlari bilan uyg’unlashtirgan holda yoshlarning sayohatlarini tashkil qilish, yoshlar uchun qo’shimcha turistik mahsulot va xizmatlar yaratish, hududlar kesimida tadbirlar rejasini ishlab chiqish, qo’shni mamlakatlar yoshlarini O’zbekistonga jalb qilish choralari ko’rish orqali yoshlar sayohati tizimli tashkil qilinadi va mamlakatimizdagi turizm, madaniy meros obyektlari to’g’risida yoshlar tegishli ma’lumotga ega bo’ladi.

Turizm sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish. Turizm sohasida nufuzli xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirish, ularning tadbirlarida faol ishtirok etish, xalqaro standartlarni O’zbekiston turizm bozoriga kiritish, xalqaro turizm reytinglarida mamlakat o’rnini yaxshilash choralari ko’riladi. Mazkur choralar mamlakatimizning jahon hamjamiyatida nufuzini ortishi, turizm tadbirlarida ishtirok etishi va xorijiy investorlarning jalb etilishida ijobiy ta’sir ko’rsatadi.

19 ПРЕИМУЩЕСТВО КЛАСТЕРНОГО ПОДХОДА В РАЗВИТИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА.

Sohada davlat-xususiy sheriklik (DXSH) prinsipni joriy qilish. Istiqbolda sohada davlat-xususiy sheriklik yo'nalishlarini aniqlash, mazkur yo'nalishda obyekt va muassasalarni davlat-xususiy sheriklik shartlari asosida bosqichma-bosqich tadbirkorlarga taqdim etish, Davlat byudjeti mablag'lari hisobidan tashkil etish, saqlash va moliyalashtirishni qisqartirish choralarini ko'riladi. Bunda, DXSH tarmoq dasturlarini ishlab chiqish, ularni amalga oshirishda ochiqlik va oshkoralikni ta'minlashga e'tibor qaratiladi.

Yuqorida sanab o'tilgan chora-tadbirlar yangi turizm bozorlarini o'zlashtirish, xorijdan tashrif buyuruvchilar sonini o'sishi, xorijiy investitsiyalar hajmini ortishiga xizmat qiladi. Umuman olganda yuqorida qayd etib o'tilgan rejalarning amalga oshirilishi mamlakatimizda turizm sohasida zamonaviy yo'nalishlarni yo'lga qo'yish, xorijiy turistlar sonini ortishi, ichki turizmni rivojlanishi va turistlarning tashrif geografiyasini kengayishiga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. УП-5611-сон 05.01.2019. О дополнительных мерах по ускоренному развитию туризма в Республике Узбекистан <https://lex.uz/ru/docs/4143186>.
2. Агешкина Н.А., Бельянская А.Б., Холкина М.Г. Комментарий к Федеральному закону от 24 ноября 1996 г. N 132-ФЗ «Об основах туристской деятельности в Российской Федерации» (под ред. Л.Л. Руденко). - Специально для системы ГАРАНТ, 2017 г.
3. R.W. Butler. The Concept of a Tourist Area Life Cycle. – London: Canadian Geographer, 1980. – 100 p.
4. D. Pearce. Tourism Today: A Geographical Analysis. – Harlow: Longman, 1987. – 320 p.
5. J. Tribe. The Economics of Recreation, Leisure and Tourism. – London: Routledge, 2011. – 472 p.
6. UNWTO. Tourism Highlights. – Madrid: UNWTO Publications, 2019. – 56 p.
7. WTTC. Travel & Tourism Economic Impact. – London: World Travel & Tourism Council, 2020. – 70 p.
8. [h t t p s : / / b a s e . g a r a n t . ru/403331451/1b93c134b90c6071b4dc3f495464b753/9E%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf](https://h.t.t.p.s.://b.a.s.e.g.a.r.a.n.t.ru/403331451/1b93c134b90c6071b4dc3f495464b753/9E%D0%9D%D0%90%D0%AF%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf)
9. Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida https://uza.uz/oz/posts/ichki-turizm-xizmatlarini-diversifikatsiya-qilishga-oid-qoshimcha-chora-tadbirlar-tog'risida_369542
10. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзияевнинг 2021 йил 2 апрелдаги ПҚ-5048-сонли ““Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурларини амалга ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори.Lex.uz.
11. УП-5611-сон 05.01.2019. О дополнительных мерах по ускоренному развитию туризма в Республике Узбекистан <https://lex.uz/ru/docs/4143186>
12. PF-5611-сон 05.01.2019. O'zbekis ton Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida
13. <https://www.peuni.cz/dokumenty/Proceedings-Conference-Post-COVID-19-tourism.pdf>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
